

Tekenen in de Tijd 138

13-19 maart 2022

In deze tijd van oorlog is het evangelie van deze zondag over Jezus' gedaanteverandering op de berg voor Erik Borgman zeer verhelderend. Zowel troostend als beangstigend: willen we ons leven onder deze omstandigheden bewaren, moeten we opgeven wat we denken dat het is.

Het is – toegegeven, een wat ongelukkige uitdrukking in oorlogstijd! – een voltreffer, het evangelie van deze zondag. Jezus heeft aangekondigd dat Hij veel zal moeten lijden, door de oudsten, hogepriesters en schriftgeleerden zal worden verworpen en ter dood gebracht om op de derde dag te worden opgewekt (Lucas 9,22). Hij neemt dan vervolgens Petrus, Johannes en Jakobus mee terwijl Hij de berg op gaat om te bidden. 'Terwijl Hij aan het bidden was, veranderde Hij van uiterlijk en werden zijn kleren stralend wit' (vers. 29). Daarmee wordt zichtbaar dat Hij op zijn allerinnigst met God is verbonden, niet alleen bidt maar gebed is. God omvat en doordringt hem helemaal en Hij is geheel en al Gods beeld. 'Dit is mijn uitverkoren Zoon', klinkt het dan ook, 'luister naar Hem' (vers 35). Maar, zo legde Jozef Essing zondag uit in zijn uitstekende en aangrijpende preek die duidelijk maakte waarom dit evangelie zo raak was, dit wordt met goddelijke stem gezegd over Jezus nadat Mozes en Elia in heerlijkheid waren verschenen en met hem over zijn heengaan spraken, de voleinding van zijn leven in Jeruzalem (vers 30 en 31). Het is in deze tijd van oorlog de ultieme troost: God verbeeldt zichzelf in een mens die niet buiten het geweld en de angst, de pijn en de dood blijft, maar erin afdaald. Niet om de macht naar zich toe te trekken en de zaken recht te zetten, maar ruimte vrijmakend om goed te zijn.

Dankzij de preek viel mij echter een detail op waar Jozef verder niet op inging. Anders dan in de evangelies van Matteüs (17,1-9) en Marcus (9,2-10) wordt bij Lucas verteld dat als de leerlingen op de berg worden overdekt door de wolk van Gods heerlijkheid (vgl. Exodus 24,15 en 35,5), zij schrikken (Lucas 9,34). Dat de wolk van Gods heerlijkheid ze overdekt, betekent dat zij dankzij hun gebondenheid aan Jezus voortaan Gods heiligdom zijn (vgl. Exodus 40,34), Gods tempel (vgl. 1 Koningen 8,10). Dan geldt wat Mozes en Elia met Jezus bespreken 'over de uittocht die Hij moet volbrengen in Jeruzalem' ook voor hen. Om met God te zijn, zullen ook zij het geweld en de angst, de pijn en de dood niet uit de weg kunnen gaan, maar ze moeten delen. Aangezien zij daar mede namens ons staan, Jezus' leerlingen van latere generaties, geldt dit ook voor ons. Nu wij weer van zo dichtbij zien en horen wat geweld betekent aan angst, pijn en dood, realiseer ik mij veel concreter wat dat betekent: met geweld uitgedreven worden, geen thuis hebben dan in het delen van de angst, de pijn en de dood. Geen wonder dus dat de leerlingen schrikken. Hoe zou het toch komen dat wij *niet* schrikken?!

Als Jezus, Petrus, Johannes en Jacobus de berg afdalen, treffen zij in de menigte die hen opwacht een man wiens enige zoon door demonen is bezeten. 'Een geest neemt bezit van hem en dan schreeuwt hij het ineens uit; hij laat hem stuip trekken en schuimbekken, en laat hem bijna niet meer los, zo martelt hij hem', zegt zijn vader (Lucas 9,39). Het is een beeld van de chaos die het volk in de greep heeft: onderworpen aan religieuze en politieke leiders die alleen hun eigenbelang dienen, ten prooi aan onderlinge botsingen en tegenstellingen, in de greep van een geest van rivaliteit en onverschilligheid die het tegendeel is van de God die ellende ziet, jammerklachten van onderdrukten hoort en lijden kent en erin afdaald om te bevrijden

(vgl. Exodus 3,7-8). Jezus' leerlingen zijn niet in staat om deze geest te verjagen, want die kan alleen door gebed worden uitgedreven, schrijft de evangelist Marcus in zijn versie van dit verhaal (Marcus 9,29). Lees: door het blijvende contact met God zoals Jezus dat belichaamt. Jezus drijft de demonen uit.

Dit is wat Jezus komt doen: de demonen van angst en chaos, lijden en dood uitdrijven door ze in zijn verbondenheid met God te weerstaan. Dit kost hem letterlijk bloed, zweet en tranen: het Lucasevangelie vertelt hoe Jezus voor Hij gevangen wordt genomen om ter dood te worden gebracht, niet alleen in doodsangst bidt dat de beker van het lijden hem voorbij mag gaan, maar dat in zijn doodsnoed 'zijn zweet ... als bloeddruppels op de grond' valt (Lucas 22,44). Deze doodsstrijd is zijn gevecht met demonen en Hij wint hem doordat Hij, zoals de Hebrëënbrief zegt, 'in de schoot van het lijden gehoorzaamheid' leert: 'In de dagen van zijn sterfelijk leven heeft Hij onder luid geroep en onder tranen gebeden en gesmeekt tot God, die Hem uit de dood kon redden; na de doorstane angst is Hij verhoord' (5,7-8).

Op deze manier maakt Jezus deze blijvende verbondenheid met God ook voor ons mogelijk, alle aanwezige demonen ten spijt. Maar dat moeten wij wat hem betreft wel aandurven. Hij zegt:

Als iemand achter Mij aan wil komen, laat hij dan met zichzelf breken, dagelijks zijn kruis opnemen en Mij volgen. Want wie zijn leven wil redden, zal het verliezen, maar wie zijn leven om Mij verliest, die zal het redden. Wat immers baat het de mens als hij de hele wereld wint, maar zichzelf verliest of schaadt? (Lucas 9,23-25).

Om onszelf te vinden, moeten we met onszelf breken, ons losmaken van wat we geloven en ons wordt voorgespiegeld dat wij zijn en dat wij daarom menen te moeten beschermen. Wat we echt zijn en waar wij voor op moeten komen, ligt verborgen in onze onontkoombare afkeer van en angst voor het verdriet, de pijn, het lijden en de dood dat we niet anders kunnen dan delen. In het bloed dat wij zweten als wij zien en horen en voelen wat er gebeurt, in het geloof dat dit bloed met dat van Jezus 'nog krachtiger roept dan het bloed van Abel' (Hebrëëen 12,24) en dat dit roepen gehoord wordt, ligt onze redding verborgen.

Afgelopen donderdag stond in het kader van het theologisch elftal in *Trouw* een gesprek van dominee Wim van Vlastuin en mijzelf. De vraag was of geloof in deze tijd van hernieuwde geweldsdreiging helpt tegen de angst. Van Vlastuin meent van wel, mijn stelling is dat geloof je helpt de angst te verdragen zoals Jezus de angst verdroeg. Het is mij nu nog duidelijker dat precies het verdragen van de angst van ons wordt gevraagd, hoe onmogelijk dit ook is. Daarom zit er niets anders op dan om, in het spoor van Jezus, niet alleen te bidden, maar gebed te worden en niets anders te willen zijn dan openheid voor en verbondenheid met God. Omdat dit onze diepste identiteit en onze uiteindelijke roeping is.

De dag dat ik deze woorden schrijf, 13 maart, is de dag dat Jorge Mario Bergoglio, kardinaal-aartsbisschop van Buenos Aires, tot paus werd gekozen. Komende zaterdag is het negen jaar geleden dat hij als paus Franciscus de stoel van Petrus in bezit nam. Wat mij betreft is er veel reden om in dankbaarheid op dit pontificaat tot nu toe terug te kijken.

19 maart is het feest van de heilige Jozef en dankzij deze paus wordt in de eucharistieviering niet alleen standaard om het gebed van de Maagd Maria

gevraagd, maar ook om dat van de heilige Jozef, haar bruidegom. Jozef is voor paus Franciscus een beeld van verantwoordelijke en liefdevolle zorg voor wat je niet bezit en wat niet uit jou is voortgekomen, maar wat wel jouw volledige toewijding vraagt. Zo'n dienstbare voedstervader wil de paus voor de kerk zijn, daarmee Gods zorg voor de wereld navolgend die zijn zoon laat opgaan over slechten en goeden, en het laat regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen (vgl. Matteüs 5,45). Tot zegen.

Erik Borgman, lekenDominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus